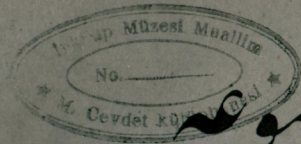

۱۵ مارت ۱۳۳۹ - ۱۹۲۳

صافی ۷۲-۶

در دلی جلد

کتابخانه

« بریتقیلر » ر قرون وسطائی صنعت

□□□□

تئاسیدن یخبر ، منازله بیکانه ، رسمه لایقه ، بونون معنوی قواعددن سر آزاد و یالکیز حسلریه تابع اولار ق چایشمن اولان ایلک خرستیان رسلارینه « بریتقیف » دینایور . بونلرک اترری ابتدائی ، عجمی و بجریکیز ، فقط عتیق صنعتده کوردمیکیز و « وونه سانس » دن صوکره کوردمه بکیز قدر صعبیدر . صعبیتلری اون دوفوزنجی عصرده « رورافانلیت » لره وعصمیزده یی جریالره منبع اولمش و بجریکیز لکری ده یعنی بویوک مقدرلک لایقیدینی اناج ایشدر . موسیو « ایپولتن » بو باربار « فقط کیشی اترری اوشدن آلی برمیوه ایصمیش کی یوزنی بوروشد یاراق یکمشدر . دمانی متوازن ، سالم و لایقجه حیسانده معتدل اولان بو حکیم بونون صنعت حادثاتی دیو آسا برمنطق ماکتسه اولان دماغندن یکیشم بوماکتبه مقاومت ایدن دین کی ، تصوف کی اسرارلی و مرضی تحسساندن بر آتیون احترازی دوشمدر .

عقل و ذکادن حاصل اولان و ایریشلمی الک کوچ اولان ، حکیمک بوسکون و اعتدالنه رکون قاروشمنی تخی ایدره « بریتقیلر » دن ، بو آکاشیلار صنعتکارلاردن بحث ائیک ایچون کتده یزی ، برچراغ کی توکنمده اولان کنجلیکمه و صمیزه . دهمه دها ترک ایدلم دیو آفیوندن اجتناب ائیلیم . کنجلیک الک کوزل بر شیشی ده بکنمک ایچون آکلامه محتاج اولمایبیدر .

علی لک دین سر آلپلر برابر « فلاسک » صنعت ده طوراغه کومدی و اون عصر کومولو قانلار بو صنعت آتقی آلپلرک هیکلرله تکرار ضیایه بیجیدی . ییک سنه سورنه بوقاصلهده صنعتک آلی عیارسنی بیک قالدیره دوکدن صنعتکارلر ، باشری اوچنده دوزان عتیق مدیت افاقتنه کوردیبری متکامل صنعت غومنه نصل استخفاف ایدمیلیدر ؟ قدیم یونانک ایلک صنعتکارنی بو کوک صوکره صنعتکارنه بغلائان بو یغیزی هاکی قو : قورادی ؟ هاکی قوتلی نغدرکه ، آدن آله کان بو مقدس آتک مشه سنی ایلک و صوکره دفعه سوندره یلهرک بشری اون عصر قارا کتده برادی ؟ بو قوتک سرنی اسانلرک قالدیرنی برنجه کی سیقان و حرکاتک اعتیادی ، دماغک فم ایقی برصرعه کی زیروزبر ایدن برسد بولاجیز .

تاریخ قدیمه بر آک کلدی که بوتون دنیا بر اولکه و روما سرکزی اولدی . قیصرلرک قازنال علی اندرلی ، آلتون باشلی قالدیرنی دینساندن غولسانه قدر بوتون اثرش معلومک ثروتی و رمایه

طاشیدیلر . بودوت و بوتوت روما جمیتی یوزدی . رومالیک جلیک فضیای عظیم حکومت ماکتسه ندن آکبندی . و مرحت بو چرچلرک ایچنده غائب اولدی . بوتون بر دنیا ، قولیزوتم « ده کاه اسانلری حیوانلره و کاه حیوانلری اسانلره یارچالاقله آکلنی بواج بیک زنکین ایچون حالیشقده ایدی . و زنکینلردن غیری اسانلر هب آج واسیر ایدی . فی الواقع رفا و زینت بواقیتک ذوقنی ایجه لقیق وایشنلرک آتلی برنوع صنعت و علم برستی به سوق ایشدی .

بو « پترو » ل کاه صوماکی حاملرده دایر اسیرا اعضا لری عطلرات اله اوغدر برکن عمو کوزلره هیکلری سیر ایدرلر . کاه ایلک باتاقل اوزرنه اوزاعش « قازتاها » نک نایده انجیر لری آغز لرنده رخاوتله ایشیرکن « ووزلرک » « بوقولک » لری دیکارلری . یالکیز ، بواججه روحلی ، تحیف ، دمانی عاقل و مفهوم اسانلرک رفاهی اسیر بر ذناکک تحمله استناد ایشکده ایدی ، هب چریشی یاغامقدن پورولان اعضا لرنک و کوکلرنک زکینلکی ناشنیده و بی خطو ظات ایچنده آقوتقه کیدنلرک مختصر و الیزیک ایشکری آراشدن اصلانه برسکون ولایقیدی اله سیر ایشکری اسانلر . آج ، هر حقدن محروم و جاهل ایدیلر و هیچ بر تسلیلی یوقدر . « ژویتیر » و « وونه » افندیلرک آلی ایدی و بونلره مشغول اولیوردی . بو حقیر علی بیلیدور ، کوزمل آکلامیور ، غذائی اونوشم سرجمتی دوعاشم و کندی آلرلردن یخبر ، قیراج آلتنه چایشیوردی .

وقتاکه بو درین عذابک شه ری ، اطرافی آتش کی یاقش بریک آغزنده بر دستور شکنی آلدی . وقتاکه فلسطیندن برندا بو کسدی . بوسبیاق و اسرارلی سس ، روما امپراط رانک اوستدن برسل کی رینیرطه کی یکدی . و عتیق صنعت و مدیت « مدیت مدمش بر طرافه ایل کوجدی . رنده بوش ، حزین و توتولر پرورانه قالدی .

بوقه طینه اسیرک افندیسنه ، آجک زنکینه عصیان ایلک درت عصر سوردی و درت عصرده درت بیک سنهک میدانه کتیردی علی ، فلسفنی ، صنعت بو اختلال افنا و تحریف ایتدی . بوسسک صاحبی ، بوتون اسانلرک آرزو ایلدیکی ثروت و رفاهدن منفی ، قنیرلک بوشوشم ، عزت نفسک قیرانسه خواهشکر و بوتون تشه عذاب یککده بولان و یالکیز حقیرلک ، سفیلرک ، سرسیرلرک حضوردن ذوق آلان آتشتانک انسان نه بر عالم ونهده بر خطیب ایدی . خطبات ، صنعت اونک نظر نده عاقل دماغلرک بوش زمانلرده ایدیشکری برخاسه ، بر معرفت ایدی ، و حقیقت

قالبدره ایدی . بو آدم آتقی علو کی کوزلری قامشدرمش اولان آلی بر رویایی و قلبی چانلار تحق کی تصنیق ایدن مرحتی سولیدوردی . یکیکره قدر نفوذ ایدن بر عشقک جذبه حالنه کتیردی بو آدم ، شیدیه قدر قورلاقلرک ایشیتدیکی موسی ، صبیاق ، سخاوتلرک میریلدانیور ، مرحتدن عشقندن بحث ایدیلور و میوردی : « مرحت و یرمه یلکیز شیلرک الک قیتیلیدر . مرحت قلمزک کوزایشیله ایصالش بر چارچمیدر . و سمدانه آکله دکل و بریکلر واریلر . » عشق ، مرحتی یارادان بو انسان دکدی . عذاب چکن تسلیرک دیلسر و مشترک عشق و سرحتیکره بو انسانه وجود وردی . ایشته بو آلی بجنوبک نفسی غشوی مشعلی سوندوردی .

اسیرل و آچلر ، صنعتی ، علمی ، فلسفی آکلر میور و آلردن نفرت ایدیلوردی . بونلر هب ظالم افندیلرک مالی ایدی . علم و صنعت ، ذوقنی اندیلره و آذوقنی بونلره و یرمن برسودسی . مدیت بونلر ایچون ، آج و صوسز دوعه لکجه قالدیردن ، حقوق بر بحددن و صنعت قیراج آلتنده طاشناجی و بوتینه جق مرمر برهولادن بشقه بریشی دکادی : بناء علیه بونلری بلار مرحت یقیدیلر . آل رلکله تحریف ایتیلر . محریره درین بر سوق طبعی حس ایشیر میوردی که علم و مدیت بینین مهوم شیلرک هیچ بریقنی یوقدر . بزی احاطه ایدنه اسرار کاتکاتک طلعتنه ماطلرک کیمسه لردکه کیدیلرینه یول بولاق ایچون آکله قاقوب باشلری دیوارلره و وورولر . جالیکه جاهل دیدیکیز متواضع کیمسه لر استراحت و سکونتله یرلنده او طولر مقده دلر . و مدیت رنده ک فناخصرلی ، قورقونق ایشتالی تحریک ایدن شیطانی برهوسه در . حالیکه شیدیه آلرک آراشدنه راقش مقدسدن آسهن صبیاق بر هوا و قیلری بر رنده آرینه ، جومرد عشق و وحدن روحه انتشار ایتدیردن رحیم برسس دولاشیور و میورک : « ای قانی عالم خارجیدن رابطه کی کس ! ذرا عالم سنکک ایشکده در . سنی سمدانه ایشیدر یرمکچنی ظن ایشیدک حرصلردن نفسکی تحریف ایل : ذرا سعادت سنک ایشکده در . »

بوسیخته عامل اولان و کندیلری زوحرلرنک ایچنه طوبیلامش و نظار لری قالب ریشه چورمش اولان بومصوفلردر که عتیق صنعتک متکامل نمونه لری کورمه بکیر و یک صنعتلری صعبیت منبری اولان قالدیرن چیقاراجق در ، بوندن دولاییدر که اترری ، صمیمی وقاعده و اوسولاردن قیلر قدر بری اولاققدر . یالقلری انسان و آتاج رسلری انسان و آتاجه بکزمه بکیر . چونک بوانسان ، بو آتاج خارجی عاقلک دروغ زده مبهم ، سیال عکسلیدر و وجوددن ، جسدن مراددر . وینه بوندن دولاییدر که « حیوتو ، نده نولغادی ،

نایز مصاهبه سی

زده تیارو وادی؟

آرتیست - اثر - محور - منقد - تماشاگر

- ۲ -

— دارالبدایع ریتارو مکتببیدر ...
پوشه علی الماده بر قومبانیای ؟

— دوغروسی ایترسه کزدارالبدایع اداره
انه نلرده شیدیه بدرنوئق فرقهده اولامشلردرد ...
معافیه بو دها ایدر ... « بوله قوشک و آتوار
اولوری ؟ « دیبه نلره قارشی جواب حاضر در
« خار عزیزم ... یا کیلورسکیز ... بوعلی الماده
بر تیارو هئندر « دیگر هئندن باشقه ر طاقم
صایمیزل « بونه جم قومبانیای ... « دیبه اعتراض
ایدر لسه اولنلرده « یاردون ائنده ... بوتواضع
بو تیارو مکتبکیندن باشقه ر شی دکادر «
یولنده جواب ورپله بیلیر ...

— بو عادتا دوه قوشنک حکایه سی ...

— بن اونی دها دوازه جر خوجالارنه بکیز ...
تیرم ... بو پیچارلر برمدسه گوشه سنده برآز
فولا داله تحصیل علومه چالیشان طبله لرد ...
رضان یالاشنبه موقتا طاملری راقیلر ... بش
اون یارا قازاق ایچون ملککنک دوت گوشه سنه
داغیلیرل ... طله ایکن امام ، واعظ ، مرشد
اولورل ... دارالبدایعده بوله جم بر مکتب
اولقی ، صرف آرتیست یتدیبرک ایچون تشکی
ایتمشدر ... فقط بانلیجه سی بازارلانی اولوق اوزره
ایرلی اوقالی بر چوق سیلر اونی رضانلرده
سواتر ساعد زمانلر بر قومبانیای کیلوشنه
مجبور ایشدر ... بو زوالی دوه قوشنی حاله
کوره هر اوجهه غیرت ایتمشدر هرده قوشقه ...

— تأسیس ایدنلرک اصل مقصدی نمیدی ؟
— مؤسسیرلی اوک ریتارو مکتبی اولماسی

ایسته یوردی ... بو مقصدله فرانسه دن مشهور
آتلوانی دعوت ایتمشدر ... آتلوان کوزل
بر نظامنامه یلیدی ... دسرلر تأسیس ایدتی ...
حائزه کوره بر مقدار معل و طبله بولی ...
ادبیات ، حکمت بدایع ، تاریخ قاشا ، ژست
ویمینک ، انشاد ، ماکایز کی دسرلر کورتملکه
باشلاندی ... برلاندن کوجوک بر تجربه صه سی
قورولدی ... غریک بش مشهور آتورلی نقل
ایدلرک تطبیقاته باشلاقی اوززومدی ... تام بو
سیراده جرب عمومی باشلادی ... آتلوان درحال
فراسیه دوندی ، معللر داغیلدی ، طبله عسکر
اولدی ... بوله جم مکتبک قایلیری دکنه یلکیندن
قایتیش اولدی ...

— بوخرانه هیچ مقاومت ایتمک چالیشیلام
— دیغی ؟

— بوله بحرانیلر قارشینده ازلی وعتموی
تدیبریزی سیلر سکیز ... درحال اداوردی
دکیشدریدک ... یکی کالمر آتلوانک چیزدیکی
یولده یوزومکه امکان کورده مدیلر ... دسرلردن
زیاده تجربه صه سنه اهمیت وریلدی ... بوله بوله
مکتب فکری قامبله اونونولدی تجربه صه سی
بویویه بوکونکی دارالبدایع تیاروسی اولدی ...
بوسیتون سونوب کیشمه دنله بوکاده شکر ...

— تدریساتک دوامنه جدی مانع وارمیدی ؟
— بویوک غری ، بویوک اهلیق اولان انسانل
ایچون دنیاده هیچ ریشته مانع بو قدر ... فقط
بو درجه بویوک برعزم واهلیق دارالبدایع هئت
ادارستدن بیکله مزمک ... بونلر مملکتک ملی
باشلی سیلریدی ... فقط تیارو مسلک لری دکدی ...
بر قسمی نهایت بر هوسکاردی ... سوکرا بوتون
زمانلری بو ایشه ویرمزمزدی ... دکر هئندن
مانلرده بویوکدی ... بو قدر واسطه ، بو قدر
غیرت وحماسه لردن بری دوغرو درست برانسانی ،
بر قائل مکتب وجوده کتیرمک ... ناصل
ایترسکیزکه تام بر یوفاق ایچنده منتظم ریتارو
مکتبی وجوده کتیرلین ... بر قاج سنه راییکی
ذات تاریخ قاشا ، ادبیات ، انشاد کی دسرله
هان هان فخری اولدرق دوامه چالیشدیلر ...
فقط سوکدی ... بواش بوسیتون باشقه توعدن
بر اختصاص واهلیت ایستردی ... حاصلی مکتب
بوسیتون سندی ... برینه شوله بوله ریتارو
هئتی قائم اولدی ...

— ایلمک شکلی یعنی مکتبی خاطر لانه حق
هیچ بر ایز قالمادی ؟
— بکین سنه یه قدر اسکی طبله دن بر قاج
کنج قایلوردی ... دارالبدایع بونلره
دوغروندن دوغرویه درس کورستمه یوردی ...
فقط اوفاق برماونت قوشه بولوقق صورته
دارالبدایع دارملرینه یاردیم ایدیوردی ...
یه سلرده اوفاق تفک روللر اوینا یورلر ، بوس رتله
یواش یواش صه نه آلیشپورلر ، آچیلورلر ،
فقط مؤسسه تک کچیردکی یارا بحرانی بوکوجوک
خدمته دن امکان برافادی ... آرتیستلرک
قودمان قسیمی کتیلیری کیندرمکه کف اولمایان
واردادن اولنلرده برحه آرتلرسانه رضای اولمادیلر
بنه علیه بورایی کنج بوسیتون اورنده قالدیلر
— ماده مک اورنده یالکیز بر قومبانیای واد ...

— او حالده اوندن بحث ایدلم ... سکیز سندن
بری قومبانیاتک تیارومزه نه تمدنی اولدی ؟
— دارالبدایع سکیز سنده الهی متجاوز
یکی پیس اوینادی بو بوقیر مملکت ایچون نه ده
اولسه برشیدر ... بو یه سلردن بر قسمی فنا
یازلامشدی ... هله سکیز اونه اوکی تیارومزده
اوسانان آتورله قات قات قانیدی ... دارالبدایع
بوتون بوساطتیزلکنه رنما بولردن بر قسمی
اولدقچه کوزل چیقاردی ... ده دوزلرینه ،

چپاونه ، و فراتجه لوق « نک آتورلنده انسانلرک
روحی ، اشیا لک خیالی ، طبیعتک رؤیاسی کور
مکده یز . بومتی وزاهدلر اغنا کالرندک عبادت
ایدرکی و صرف غشیلرک اشباعنه جریان ویرمک
احتیاجله وجد ایچنده آرمیش « صمرفی ، شفاف
سماوی ودالفین مرمرلر رسم ایتمکددرلر .
فقط عصرلر کچمکده ، آسیادن کنن شجاره
معجوناک مستحسی زما نکی آمان تاتیری ائتمده
هرشی کی کاشافی غالب ایتمکددرلر . خارک
ناخشوندیسی ایچنده قیلردن یواش یواش چهو
ریلپو خارجه باقان کورلر حزین ، ایصیر
یاغوشلری برخرا به کوردی وکونشده قالن
یاغوشلرکی هر اسنه وحشیدی . مثبت علملرک
تسلیمکار قوتلردن یواش قالن دماغه و آتیلان
کوزلردن قلیان مرحتک ، عشقک بوش برافدیی
قلبه یورلرک آتلی ساکنی اولان قورقو عودت
ایندی . احداییزی مغارلر دورنده رخیالت کی
تعطیل ایدن و قورقونم معبودی ، مغفور جنایتی
یارادان و زده ارنه تعصباتش اولان قورقو
مستیک آبیلر و صمیمی غلباتی ، عشق ، مرحتی
و بوتون مونس حساری سیلیدی و برینه آجاییان
عبوس یلایزی ، هر چ بر زمان عفو ایتمک جنیتی
وردرلو ائدن قورقو لولمایدیشطانی اقامه ایدتی .
آرتیق « غشیک » دوریدر ، ویکانه آمید منجی
اولان سایه قورقو ولام اخلا حالیله مضطرب قللر ،
یازکار آثار کی اوزانه قجدر . بر اویاکی ایجه
وهر قیورنده جم قورقوس منیع وهر گوشه سی
خوف وهراس ایچنده کده هئتمک تصور ایدیه یلجکی
قورقونم و غیج مخلوقالده دولو معبدلری یالاجقدر .
انسانلرک رسم حیلر ، حیلرک آک آک دوام
ایندی اولدی ایچون اختلال ، هر اتلال کی
زمانه غالب ایدیش وازی خوف (ژوپتر) ک
برینه بر بشقه سی و زنگنلرک برینه کلیسای اقامه
ایتمشدر و کسین بر آتیون اولان بو
تصوف وروحانیتک قسوتلی خاریده نهایت زائل
اولمه باشلامشدر و پواش یواش اوانلار کیم
اولدق لری وزمده بولندق برنی بهوش وولایتی
رذکا یله خاطر لانه چالیتاجقدر « دواتنه »
خزایملرک اوزن سنده داستانی برماضی بر سنه
یلکندددر . « کیرلاندای » رؤیای مخلوقلرک برینه
وجودی انسانلرک رسم ایتمک باشلامش و انستان
رسمی باقی ایچون انسانه باقی لازمکدیکتی
آکلامشدر . هیکتراش « دواتلو » الهی افرله
خزایملری قاربشدر برمهده و عتیق هیکلرک اقاضی
قیبله اتقمدهدر ، اقلردن دیو سیلری کلکده
وعتیق مدیتنه عودت دوری اولان « رونه سانس »
یافلا شقمدهدر .

نام اسماعیل

